Komission tiedonanto: REPowerEU: Kohtuuhintaisempaa, varmempaa ja kestävämpää energiaa koskevat yhteiset eurooppalaiset toimet

Eduskunnan ympäristövaliokunta 5.4.2022

Heidi Lettojärvi

Energiateollisuus

Luvituksen käsittelyaikojen lyhentäminen

- Viranomaista sitovista määräajoista lupien käsittelylle tulee säätää
  - Menettelyn eri vaiheisiin voidaan asettaa määräajat; esim. hakemuksen esitarkastus, täydennyspyyntö, selvitysten riittäväksi toteaminen, kuuleminen sisältäen toisten viranomaisten lausunnot, hakijan vastaselvitys, lisätäydennys sekä lopullinen päätöksenteko.
  - Vaihtoehtoisesti lupaviranomainen voisi itse asettaa sitovan kohtuullisen enimmäiskäsittelyajan lupahakemuksen saatuaan ja antaa tästä tiedon luvanhakijalle.
- Käsittelyaikataulu ja -vaiheet tulee olla katsottavissa sähköisessä asiointijärjestelmässä

Viranomaiset ja yksi luukku

- AVI:t ja ELY-keskukset tulee yhdistää valtakunnalliseen monialaiseen yhteen viranomaiseen
- Tarvitaan yksi tehokas ”palvelulupauksen” sisältävä menettelylaki
  - Laissa voidaan priorisoita uusiutuvan energian hankkeita
  - Suomessa on nyt kaksi ”yhden luukun -lakia”:
    - YM:n laki (***Laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta 764/2019***)
    - TEM:n laki (***Laki uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä 1145/2020***)
      - TEM:n lakia tulee muuttaa vastaamaan RED-direktiivin tarkoitusta eli määräaikojen piiriin tulee sisällyttää
        - myös ainoastaan lämpöä tuottavat laitokset (tällä hetkellä määräajat koskevat sähköä tuottavia laitoksia)
        - YVA-menettely
        - hankekohtaiset kaavat (mm. tuulivoimayleiskaava)
- Kemikaalien käsittelyä ja varastointia koskeva luvitus ja valvonta tulee siirtää ympäristöhallinnolta (ympäristölupaviranomaiselta; AVI, ELY, kunta) kokonaan TEM:n hallinnonalalle (TUKES, pelastuslaitokset)

Luvituksen digitalisointia on jatkettava

- Sähköinen kattava asiointijärjestelmä käyttöön
  - kaikki valtion viranomaiset ja kunnat
  - kaikki luvat ja muut hallintomenettelyt
  - hakijan ja muiden asianosaisten asiointi ja neuvonta
  - ➢ ”*Luvat ja valvonta*” –hanke kannatettava, mutta edettävä ja käyttöönotettava määrätietoisesti
- Ympäristölupien digitalisointi
  - saatavilla tulee olla ajantasainen epävirallinen (kodifioitu) päätös sisältäen laitosalueen kaikki ympäristöluvat, luvan muutospäätökset, tuomioistuinratkaisut, tiedot luvassa määrättyjen selvitysten toimittamisesta yms. (vrt. ajantasainen lainsäädäntö)
  - lupien tulee olla digitaalisesti rakenteellisia, jotka on helppo käsitellä sähköisesti

Muutoksenhaku

- Muutoksenhaun rajoittamisen selvittäminen siten, että monilupaisissa hankkeissa edetään kohti ”*yksi valitus/yksi hanke*” -ajatusta kunnioittaen valitusoikeuden tärkeyttä (Århus, Perustuslaki)
- Valitusoikeuden rajaamista tulee selvittää myös yksittäisissä asioissa
  - pienialaisen asemakaavan nykyinen kunnallisvalitus (valitusoikeus kuntalaisella)
  - tällä hallituskaudella lisätty laaja valitusoikeus YVA-velvollisen hankkeen rakennuslupaan (erittäin hankala mm. tuulivoiman osalta).
- Mahdollisuutta nostaa viranomaisten valituskynnystä tulee tarkastella
- Velvollisuus / toimintatapavaatimus lupaviranomaiselle ”tarkistuttaa” lupapäätösluonnos toiminnanharjoittajalla ennen luvan antamista
  - kysymys olisi päätösluonnoksen lähtötietojen oikeellisuuden tarkistamisesta ja väärinymmärrysten yms. korjaamisesta
  - kysymys ei olisi varsinaisesta kuulemisesta (ei tarvetta kuulla muita asianosaisia)

  ➢ menettelyllä voidaan välttää turha muutoksenhaku tai lupamuutokset hakeminen

Jatkossa

- ***Aurinkoenergiakentille*** tarvitaan yhtenäinen tulkinta mahdollisimman kevyestä hyväksymismenettelystä
- ***Kaavoitusta*** koskevaan mahdolliseen tulevaan lainsäädäntöön
  - sisällytettävä maanomistajan aloiteoikeus hankekohtaiselle yleis- ja asemakaavalle mukaan lukien määräaika kunnan vastaukselle
  - viheralueiden ja ekologisten käytävien merkitys maankäytölle ja hankkeille on oltava selkeä
  - maakuntakaavoitus strategiseksi siten, että hankkeet voivat edetä myös kuntakaavoituksella
- ***Luonnonsuojelulain*** uudistuksessa
  - ”huomioonottamisvelvollisuuden” luvissa ja kaavoissa tulee olla selkeä
  - ekologinen kompensaatio tulee nähdä mahdollistavana
- ***Teollisuuspäästödirektiivin*** uudistuksessa
  - tulee välttää BAT-periaatteen kiristämistä äärimmilleen (tiukemmat mahdolliset päästörajat , BAT-poikkeusten edellytysten kiristäminen)
  - resurssitehokkuudelle ei tule asettaa sitovia rajoja
- ***Resurssointi***
  - lupaviranomiset ja Vaasan hallinto-oikeus
  - TEM:n lunastusluvat (sähkön kantaverkko ja hankkeiden liityntäjohdot)

Uusiutuvan energian hankkeet

- Maatuulivoima
- Merituulivoima
- Lämpöpumput; lämmönlähteenä vesistöt, hukkalämmöt
- Geolämpö
- Aurinkoenergia
- Vetyhankkeet
- Biokaasuhankkeet
- Polttolaitosmuutokset
- Pienet modulaariset ydinvoimalaitokset
- Sähköverkon kehittäminen